

EPPAM BÜLTENİ

İstanbul Aydın Üniversitesi

EPPAM

Yıl 6, Sayı 1, Kış 2021

İçindekiler

ENERJİ FAKİRLİĞİ COST AKSİYON-WEBİNAR

Avrupa Birliği CA16232-Avrupa Enerji Fakirliği: Ortak Tasarım ve Bilgide Yenilikçi Ajanda COST Projesi'ne Türkiye'den dahil olan EPPAM, enerji fakirliği konusunda webinar edilmesinde yer almıştır.

ENGAGER CAFE 1-WEBİNAR

The Energy Poverty - Health nexus, Marielle Feenstra, 12.02.2021

ENGAGER CAFE 2-WEBİNAR

One year after the outbreak of COVID-19, what have we learnt on the impacts of the COVID crisis on energy poverty?, Katrin Grossmann, George Jigla, Ute Dubois, Anca Sinea, Fernando Martín Consuegra, Malgorzata Dereniowska, Robert Franke, Rachel Guyet Ana Horta, Filiz Katman, Louiza Papamikrouli, Raúl Castaño Rosaj, Leona Sandmann, Ana Stojilovska, Anais Varo, 26.02.2021

ENGAGER CAFE 3-WEBİNAR

NECP and energy poverty: a comparison between countries, Lidija Zivcic and Lina Murauskaite, 12.03.2021

ENGAGER CAFE 4-WEBİNAR

Theorizing Energy Poverty: A Conceptual Review, Hedvika Kodousková, Tereza Stašáková, and Colin Kimbrell, 26.03.2021

KARBONSUZLAŞTIRMANIN ADİL YAPILMASI ULUSLARARASI KONFERANSI

Avrupa Birliği CA16232-Avrupa Enerji Fakirliği: Ortak Tasarım ve Bilgide Yenilikçi Ajanda COST Projesi'ne Türkiye'den dahil olan EPPAM, 1-4 Mart 2021 tarihlerinde "Karbonsuzlaştırmanın Adil Yapılması" Uluslararası Konferansı organize edilmesinde yer almıştır.

<https://www.fuelpovertyresearch.net/events-2/making-decarbonisation-fair-1st-2nd-march-2021/> <https://engager-energy-rights.eu/2021/>

Enerji Fakirliği COST Aksiyonu-Webinar	1
Karbonsuzlaştırmanın Adil Yapılması" Uluslararası Konferansı	1
Uluslararası ENGAGER Enerji Hakları Forumu2	
Adalet360 COST Aksiyonu	2
III. Sığınak Çalıştayı	2
Filyos Çalıştayı	2
17. RLC Günleri	2
Yayın	2
EPPAM Basın	3
Akdeniz Stratejisi ve Fransa	4

ULUSLARARASI ENGAGER ENERJİ HAKLARI FORUMU

Avrupa Birliği CA16232-Avrupa Enerji Fakirliği: Ortak Tasarım ve Bilgide Yenilikçi Ajanda COST Projesi'ne Türkiye'den dahil olan EPPAM, 15-19 Mart 2021 tarihlerinde Uluslararası ENGAGER Enerji Hakları Forumu organize edilmesinde yer almıştır.

<https://engager-energy-rights.eu/2021/>

ADALET360 COST AKSİYONU

EPPAM Müdürü Dr. Öğr. Üyesi Filiz Katman'ın Türkiye Temsilcisi (MC) olarak yer aldığı "Adalet360" projesinin ülke araştırması yapılmaktadır.

CA18228-Global Atrocity Justice Constellations, COST Projesi, Türkiye Temsilcisi-MC

III. SIĞINAK ÇALIŞTAYI

EPPAM Müdürü Dr. Öğr. Üyesi Filiz Katman'ın Danışman olarak yer aldığı İçişleri Bakanlığı AFAD tarafından Ulusal Sığınak Politikası Projesi kapsamında 2020 Stratejik Raporu sunulmuştur.

FİLYOS ÇALIŞTAYI

EPPAM Müdürü Dr. Öğr. Üyesi Filiz Katman 12-13 Şubat 2021 tarihleri arasında Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi tarafından düzenlenen Filyos Çalıştayı'na davetli konuşmacı olarak katılmıştır.

17. RLC GÜNLERİ

EPPAM Müdürü Dr. Öğr. Üyesi Filiz Katman 1-5 Mart 2021 tarihleri arasında Yıldız Teknik Üniversitesi IEEE tarafından düzenlenen 17. RLC Günleri kapsamında Yenilenebilir Enerji Paneli'nde moderatörlüğüne davet edilmiştir.

YAYIN

EPPAM Müdürü Dr. Öğr. Üyesi Filiz Katman'ın "Cyber Security in Iran" başlıklı kitap bölümü **The Routledge Companion to Global Cyber-Security Strategy** kitabında Taylor & Francis tarafından yayınlandı.

Katman, F. (2021). Cyber-Security in Iran, **The Routledge Companion to Global Cyber-Security Strategy**, Taylor & Francis, UK.

EPPAM BASIN

- TV Yayını, A Haber TV, 7 Ocak 2020, 02:00
 TV Yayını, TVNET, 7 Ocak 2020, 01:30
 TV Yayını, TRT Haber, 7 Ocak 2020, 00:30
 TV Yayını, NTV, 7 Ocak 2021, 16:00
 TV Yayını, TGRT Haber, 7 Ocak 2021, 17:00
 TV Yayını, Haber Global, 9 Ocak 2021, 13:00
 TV Yayını, TGRT Haber, 13 Ocak 2021, 15:15
 TV Yayını, A Para, 13 Ocak 2021, 22:30
 TV Yayını, TVNET, 20 Ocak 2021, 16:15
 TV Yayını, TGRT Haber, 20 Ocak 2021, 22:00
 TV Yayını, A Para, 21 Ocak 2021, 20:15
 TV yayını, A Para, 5 Şubat 2021, 22:30
 TV yayını, 24 TV, 9 Şubat 2021, 15:00
 TV yayını, A Para, 12 Şubat 2021, 22:30
 TV yayını, TVNET, 12 Şubat 2021, 16:15
 TV yayını, A Para, 14 Şubat 2021, 15:00
 TV yayını, 24 TV, 23 Şubat 2021, 15:30
 TV yayını, 24 TV, 25 Şubat 2021, 12:00
 TV yayını, Habertürk TV, 25 Şubat 2021, 13:00
 TV yayını, 24 TV, 19 Mart 2021, 15:00
 TV yayını, TVNET, 17 Mart 2021, 17:00
 TV yayını, 24 TV, 17 Mart 2021, 15:00
 TV yayını, A Para, 11 Mart 2021, 21:00
 TV yayını, Ekotürk TV, 11 Mart 2021, 17:00
 TV yayını, Haber Global TV, 10 Mart 2021, 16:00
 TV yayını, 24 TV, 9 Mart 2021, 17:00, 3 Mart 2021, 22:00
 TV yayını, TVNET, 5.3.2021, 16:00

3

07 NISAN '15

DEİK
 DİŞ EKONOMİK İLİŞKİLER KURULU
 FOREIGN ECONOMIC RELATIONS BOARD

ENERJİ ÇALIŞTAYI

26 Ocak 2015, İSTANBUL

Sonuç Raporu

AKDENİZ STRATEJİSİ VE FRANSA*

Dr. Öğr. Üyesi Filiz Katman
Müdür, Enerji Politikaları ve Piyasaları Uygulama ve Araştırma Merkezi (EPPAM), İstanbul Aydın Üniversitesi, filizkatman@aydin.edu.tr

'Coğrafya, ekonomi ve demografi gibi faktörlerin ülke politikası, özellikle dış politikası üzerindeki etkilerinin incelenmesi' olarak tanımlanan jeopolitik, 'geo' ve 'politik' kelimelerinden oluşup ilk kez İsveçli siyaset bilimci Rudolph Kjellen (1864-1922) tarafından "Bir Hayat Şekli Olarak Devlet" (1916) adlı eserinde devletin beş aktif unsurundan biri olarak kavramsallaştırılmıştır.

Kjellen, Almanca '*lebensraum*' yani yaşam alanı fikrinin sahibi, 1897-Siyasi Coğrafya; 1903-Siyasi Coğrafya veya Devletler, Ulaştırma ve Savaş Coğrafyası eserleri ile çağdaş jeopolitiği başlatan Alman coğrafyacı ve antropolog Friedrich Ratzel (1844-1904)'in etkisinde kalmıştır. Coğrafyanın önemine Antik Yunan döneminden itibaren çeşitli düşünürler tarafından dikkat çekildiğini vurgulamak ve İbn-i Haldun (1332-1406)'un

"Mukaddime" (1377) adlı eserinde fiziki coğrafya ve tarih arasındaki ilişkiyi vurgulamasıyla öne çıktığını göz önünde tutmak gerekir (1).

Jeopolitik teoriler açısından İkinci Dünya Savaşı'nın kırılma noktası oluşturduğu tarihsel süreçte farklı

teorisyenler devletin güçlenmesinde ya kara, ya deniz ya da hava gücünü önceliklendirmişlerdir. Bunlardan deniz gücüne önem atfeden ise Amerikan deniz subayı Alfred Thayer Mahan (1840-1914) olmuştur. Mahan, "Tarih Üzerinde Deniz Gücünün Etkisi" (1890) (2) ve "Deniz Gücünün Fransız Devrimi ve İmparatorluk Üzerindeki Etkisi" (1892) eserlerinde tarih boyunca devletler için deniz gücünün önemini vakalar üzerinden açıklamıştır. Mahan, deniz gücü olabilmenin altı temel prensibi olduğunu vurgulamıştır. Bunlar coğrafi konum, fiziki rahatlık, ülkenin toprak boyutu, nüfusun büyüklüğü, milli karakter, siyasi liderlik ve politikaları olarak sıralanmaktadır. O dönemki Rusya'yı kara gücü, İngiltere'yi ise deniz gücü olarak belirten Mahan, ticareti artırmak ve güvenliği kuvvetlendirmek için Panama Kanalı ile okyanusları birleştirmeyi ilk öneren kişi olarak ifade edilir.

Denizlere hakimiyet teorisi olarak adlandırılacak olan bu teoride ifade edilen deniz hakimiyetinin dünya siyasetinde oynadığı rol, tarih boyunca gerek ticaret yollarının kontrolü, gerek enerji transit hatları, gerekse de her tür kaçakçılıkta denizlerin önemi arttıkça güçlenmiştir. Dünyanın düğüm noktaları olarak ifade edilen denizler arasındaki geçiş noktaları, bir anlamda bu güzergahların geçtiği yerler olması nedeniyle

stratejik olarak nitelendirilmektedir.

Bu açıdan bakıldığında Akdeniz, adeta dünyanın kalbidir ve iki büyük okyanusu arasında yer alması nedeniyle tarih boyunca pek çok mücadelenin sergilendiği bir bölge olmuştur. Akdeniz'in Asya, Avrupa ve Afrika gibi üç ana kıta tarafından çevrelendiği düşünülecek olursa buradaki mücadelelerdeki aktörlerin sayısının da o bir o kadar, hatta belki daha da fazla olması beklenir. Bir taraftan bu denize kıyısı olan ülkeler bu mücadelenin baş aktörleri olurken diğer taraftan dünya siyasetinde boy gösteren bölge dışı aktörler de deyim yerindeyse çıkarları söz konusu olduğunda 'bayrak göstermekten' imtina etmemişlerdir.

Tarih boyunca Akdeniz'de hakimiyet politikası izleyen ülkeler arasında yer alan Fransa'nın bu girişimleri Napolyon Bonaparte'nin 1799-1803 Mısır Seferi'nden Nicholas Sarkozy'nin '*Union for the Mediterranean-Akdeniz İçin Birlik*' ve Emmanuel Macron'un son dönemdeki çıkışlarına dek sıralanmaktadır (2). Akdeniz boyunca 600 km kıyıya sahip olan Fransa'nın deniz hakimiyeti konusunda tarihte pek çok girişiminden son dönemde gündemde öne çıkan girişim ise Emmanuel Macron'un şahsında vücut buluyor. Ancak bu siyasetin mimarisinde François Mitterand'ın 1981-1991 yılları arasında resmi,

Nicholas Sarkozy, François Hollande ve Emmanuel Macron'un gayri resmi olarak danıştığı Jacques Attali ismi öne çıkmaktadır. Bundan üç yıl önce *'Histories de Mer-Denizin Tarihi'* isimli eserinde denizlere hakimiyeti vurgulayan, hatta denizlerde bulunan kaynaklar ve üzerinden geçen transit hatlar nedeniyle güç mücadelesinin artık karalardan denizlere taşındığını savunan Attali, Fransa'da Deniz Bakanlığı kurulması, Akdeniz'e yönelik birlik oluşturma girişimleri ve deniz siyaseti mimarı olarak anılır (4).

Akdeniz'in Fransa için öneminde enerji, Çin'in "Tek Kuşak, Tek Yol Girişimi" ile değişen deniz ticaret rotası ve Afrika öne çıkan başlıklardır. Fernand Braudel'in *"Akdeniz birleşik bir bölgedir"* ifadesinde tanımlandığı gibi Akdeniz, son dönemde bu faktörlerin etkisiyle Doğu Akdeniz ile son dönemde daha öne çıkmaktadır (5). Kara hakimiyet teorisini kaleme alan Halford Mackinder tarafından da Doğu Akdeniz kalpgâh yani merkezi bölgeye giden deniz ticaretinin odak noktası olarak tanımlayarak teorisinde önemli bir yere koyulmaktadır (6).

Fransa'nın Akdeniz stratejisinde attığı adımlar arasında 28 Şubat 2007'de Güney Kıbrıs Rum Yönetimi (GKRY) ile imzalanan savunma işbirliği anlaşmasının, 2010'lu yıllarda Doğu Akdeniz enerji rezervi meselesinin gündeme gelişi ile GKRY'nin 2014 itibarıyla enerji güvenliği gibi alanları içerecek şekilde

genişletilmesi talebi sonrasındaki üç yıllık müzakere sonucu 4 Nisan 2017'de güncellenen anlaşmayı da hatırlamak gerekir (7).

Enerji bileşeni bağlamında Fransa için Akdeniz'in hem enerji transit hattı, hem de enerji rezervinin ortaya çıkışıyla beraber Rusya'ya olan enerji bağımlılığını azaltmada giderek önemini arttığını da belirtmek gerekir. Fransa'nın enerji ihtiyacında Akdeniz üzerinden enerji taşınmasına Akdeniz'in kaynaklarından enerji sağlanması da eklenince Fransa'nın girişimleri gerek Total gibi şirketlerin sürece dahil olması, gerekse GKRY ile üs konusunda görüşmelere dek çeşitlenmiştir (8).

Akdeniz'in geleceğinde önemini kat be kat arttıracak bir diğer faktör ise Çin'in "Tek Kuşak, Tek Yol Girişimi"nin deniz hattıdır. Afrika kıtasını dolaşmadan Akdeniz üzerinden Avrupa pazarına ulaşan güzergah, 'deniz ticaretinde mihenk taşı' olarak bile değerlendirilmektedir. Burada hem bu ticaretin kontrolü için Akdeniz hakimiyeti, hem de güç mücadelesinde Çin'in güçlenmesinde önemli rol oynaması beklenen "Tek Kuşak, Tek Yol Girişimi" üzerinde Akdeniz'in kontrolü ile Çin'in gücünün sınırlandırılması öne çıkan başlıklar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bütün bunlar değerlendirildiğinde Fransa'nın daha önce sekiz kez denediği Akdeniz hakimiyeti girişimini daha da güçlenmiş nedenlerle dokuzuncu kez hayata geçirme girişimine sahne olan Akdeniz, üzerinde bulunan Kıbrıs'ın çözümsüzlüğünün sürmesi, Çin'in deniz ticaretinde yeni sayfa açması beklenen projesi, enerji transitinde teknik ve finansal zorluklarına rağmen Doğu Akdeniz (*EastMed*) Boru Hattı Projesi ile enerji konusunun yeni bir boyut kazanması ve kendisini çevreleyen üç kıtanın kıyı şeridinde süregelen çatışmalar daha nice önemli gelişmelere, işbirliklerine ve güç mücadelelerine gebe.

1. Jeopolitik kavramının gelişimi konusunda daha fazla bilgi için <http://www.cografya.gen.tr/siyasi/jeopolitik/tarihi-gelisim.htm>
2. Esere ulaşmak için <http://ekladata.com/vouloir.eklablog.com/perso/DOCUS/Mahan-The-Influence-Of-Sea-Power-Upon-History.pdf>
3. Tarihsel perspektif için Jean-François Daguzan (2009): France's Mediterranean Policy: Between Myths and Strategy, *Journal of Contemporary European Studies*, 17:3, 387-400, <http://dx.doi.org/10.1080/14782800903339347>

4. Jacques Attali hakkında daha fazla bilgi için <https://www.yazilime.com/koseyazisi/1222/dogu-akdenizdeki-fransa-bir-siyaset-muhendisinin-fisiltari>
5. Akdeniz'in önemi üzerine görüşler için http://tdts.deu.edu.tr/wp-content/uploads/2017/12/69_PDFsam_Turk-Denizcilik-Tarihi-Sempozyumu-Bildiriler-Kitabi_2011.pdf
6. Doğu Akdeniz'in önemi ile ilgili daha fazla bilgi için <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/770057>
7. Anlaşma ile ilgili daha fazla bilgi için <https://www.google.com.tr/amp/s/amp.dw.com/tr/fransa-do%25C4%259Fu-akdenize-yerle%25C5%259Fiyor/a-47490681>
8. Doğu Akdeniz'deki enerji kapasitesi ile ilgili ilk yayınlardan biri olarak konuyla ilgili daha fazla bilgi için <https://dergipark.org.tr/tr/pub/abmyoder/issue/46643/584815>

* Bu yazının kısa hali 19 Eylül 2020 tarihinde Yeni Şafak Gazetesi'nde yayınlanmıştır.

ISTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
EPPAM
 ENERJİ POLİTİKALARI VE PİYASALARI
 UYGULAMA VE ARAŞTIRMA MERKEZİ

İstanbul Aydın Üniversitesi Enerji Politikaları ve Piyasaları Uygulama ve Araştırma Merkezi

İstanbul Aydın Üniversitesi

İnönü Caddesi, No: 38, A1302

34295 Sefaköy-Küçükçekmece, İstanbul

Tel: +90 444 1 428 (24504)

Direct Tel: +90 212 411 61 70

Web: www.eppamtr.weebly.com/ www.eppam.weebly.com

"Yarın için Enerji Tasarrufu, ŞİMDİ!"